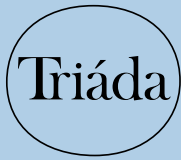

Přeložil a doslov napsal Jiří Pelán

Triáda

PÍSEŇ O
ROLAN-
DOVI

Přeložil a doslov napsal Jiří Pelán

Triáda

PÍSEŇ O
ROLAN-
DOVI

Translation & epilogue

© Jiří Pelán, 1987, 2021

ISBN 978-80-7474-379-5

ISBN (pdf) 978-80-7474-397-9

ISBN (epub) 978-80-7474-398-6

ISBN (mobi) 978-80-7474-399-3

I

Král Karel, vladař šlechtyný a smělý,
 sedmero let se zdržel ve Španělích:
 až k břehu moře dobyl horní zemi.
 Neodolá mu žádné opevnění,
 5 hrad ani město neobstojí před ním,
 krom Zaragozy, jež na hoře leží.
 Marsilius, pohanský král, ji střeží,
 jenž Mahometa vzývá, Boha nectí,
 je v bludu živ a padne do neštěstí.

II

10 Dlí v Zaragoze vládce musulmanů.
 Pod chladným stínem ulehl v svém sadu,
 o mramorový schod si opřel hlavu.
 Při něm tu stojí dvacet tisíc manů.
 K vévodům mluví, mluví ke hrabatům:
 15 „Král Karel těžkou zasadil nám ránu.
 Z Francie sladké přišel v tuto stranu,
 aby nám zchystal potupu a zkázu.
 Nemám dost vojska, abych v poli stanul,
 nemám dost mužů, abych odolal mu.
 20 Mužové moudří, povězte svou radu,
 odvrátte od nás smrt a věčnou hanbu.“
 Jediný pohan nepromluvil z davu,
 krom Blancandrina z valfonského hradu.

III

Byl Blancandrin muž rozvážný a moudrý,
 25 výborný rytíř vzácné statečnosti,
 vždy dobrou radou hotov ku pomoci.
 „Nemějte obav!“ pravil k Marsilovi.
 „K pyšnému Karlu vyšlete své posly,
 nechť o službě a přátelství mu poví.
 30 Lvů, medvědů, psů darujte mu množství,
 krahujců tisíc, velbloudů též tolik,
 čtyři sta mul a na nich zlaté zboží,
 sto statných koní s padesáti vozy.
 Nechť vyplatí svým lidem dobré žoldy.
 35 Vzkažte mu, aby v míru zbraně složil,
 vrátil se do Cách po tolikém boji.
 Že v den, jenž patří světcí Michalovi,
 přijdete za ním přijmout zákon boží,
 svou ctí a statky budete mu sloužit.
 40 Požádá-li vás Karel o rukojmí,
 pošlete mu je: to jej uchlácholí.
 Pošleme za ním syny z krve svojí;
 i můj syn půjde, ač mu zkáza hrozí.
 Radši je ztratit, spíše k tomu svolím,
 45 než pozbytí statků a své důstojnosti
 a chodit světem o žebrácké holi.“

IV

Blancandrin řekl: „Při mé ruce pravé
 a při vousu, jenž na hrudi mi vlaje,
 spatříte, kterak Francouz skládá zbraně
 50 a do Francie, do své země, táhne.
 Až bude každý sedět na svém hradě
 a Karel v Cáchách, v zátiší své kaple,

pak bude hlučně svatý Michal slaven.
 V ten den nás Karel bude čekat marně,
 55 nejmenší zprávu o nás nedostane.
 Karel je pyšný, srdce má jak kámen,
 všem zajatcům dá hlavu srazit z ramen.
 Je lépe ztratit naše syny mladé
 než Španělsko, jež jasné je a krásné,
 60 a trpět steré útrapy a strážně.“
 Pohané řekli: „Věru mluví správně.“

V

Král Marsilius svoji radu skončil.
 Káže, nechť přijde Clarin Katalonský,
 Estamarin, Eudropin jemu rovný,
 65 též Priamon a Guarlan bělovousý,
 Machiner, Maheu, jeho ujec rodný,
 též Joüner a Malbien ze zámoří
 a Blancandrin, aby k nim prohovořil.
 Deset jich svolal, mužů věrolomných:
 70 „Mí vzácní páni, jděte ke Karlovi,
 jenž se svým vojskem leží u Córdoby.
 Nechť ratolesti z větví olivových
 jsou znakem míru, naší poslušnosti.
 Uhasíte-li plamen jeho zloby,
 75 zlato a stříbro k vašim nohám složím
 a lén a držav dám vám po libosti.“
 Pohané řekli: „Na tom máme dosti.“

VI

Král Marsilius skončil rokování.

Řekl svým manům: „Jděte, muži vzácní.

80 Z olivy snítky neste ve svých dlaních.

Řekněte Karlu, křesťanskému králi,
nechtě pro Boha má se mnou slitování.

Až přejde měsíc, za čas velmi krátký,
s tisícem věrných mužů přijdu za ním.

85 Křesťanský zákon uznám jako pravý,
budu mu sloužit pro víru a z lásky.

Rukojmí dám mu rád a bez váhání.“

Blancandrin řekl: „Tato věc se zdaří.“

VII

Dal Marsil přivést deset mezků bílých,

90 dar svatilského krále přeuctivý.

Uzdy jsou zlaté, sedla stříbrem svítí.

Poslové pevně mezky obkročili;

v svých dlaních nesou olivové snítky.

Ke Karlu přišli, pánu nad Francií.

95 Nepozná zradu: do léčky se chytí.

VIII

Císař je šťasten a pln veselosti.

Córdobu dobyl, silné hradby zbořil,

rozmetal věže válečnými stroji.

Rytířům velká připadla dnes kořist,

100 zlato a stříbro, mnoho vzácných zbrojí.

Jediný pohan nezbyl po okolí:

přijali křest, či zahynuli v boji.

Císař dlí v sadu, pod stinnými stromy.

Při něm tu Roland s Olivierem stojí,

- 105 vévoda Samson s Anseïsem vzdorným,
 Geoffrei z Anjou, jenž králův prapor nosí,
 Gerin a Gerer, vazalové mocní,
 a s nimi další, francouzské to sbory:
 patnácte tisíc bojovníků božích.
 110 Na bílých látkách rytíři si hoví.
 Pro kratochvíli muži staří, moudří
 šachem se baví nebo hrají v kostky,
 a kdo je mlád, ten mužnou sílu zkouší.
 Pod keřem šípku, v stínu staré sosny
 115 král Karel sedí na svém zlatém stolci,
 Francie sladké vladař bohabojný.
 Vlas prokvetlý má, bradu běloskvoucí,
 vzezření hrdé, plné spanilosti:
 každý jej pozná, kdo jej jednou zočí.
 120 Poslové zrádní přišli ke Karlovi,
 o lásce mluví falešnými slovy.

IX

- Blancandrin první stanul před císařem
 a takto pravil: „Zdráv buď, mocný vládče,
 ve jménu Boha, jemuž sloužit máme.
 125 Marsilius nás vyslal s tímto vzkazem:
 již poznal zákon, který vede k spáse.
 Mnohé své statky posílá vám darem:
 medvědy, lvy a chrty v lovu zdatné,
 velbloudů tisíc, krahulíky dravé,
 130 též muly zlatem, stříbrem obtěžkané,
 padesát vozů, plných vrchovatě,
 a na nich dobré byzantiny zlaté.
 Z těch vašim lidem štědré žoldy dáte.
 Již pobýval jste dlouho v pláních Španěl;

135 k Francouzům, do Cách, nyní se zas vraťte.
 Můj pán k vám přijde ve sjednaném čase.“
 Svě obě ruce císař k Bohu vztáhne,
 svou hlavu schýlí, v dumy zahloubá se.

X

Král hlavu schýlil, sedí zamyšlený.
 140 Neukvapí se nikdy se svou řečí,
 dává si načas se svou odpovědí.
 Pozdvihne zraky, hrdě si je měří;
 promluví k poslům: „Dobře jste to řekli.
 Král Marsil ke mně chová nepřátelství:
 145 kdo zaručí mi, že vám mohu věřit,
 že svojí řečí nechcete mne přelstít?“
 „Dáme vám,“ řekli muži saracénští,
 „rukojmí deset, nebo počet větší.
 I můj syn půjde, třeba by měl zemřít,
 150 a dostanete ještě vznešenější.
 V den, kdy je slaven světec zvláště ctěný,
 váš svatý Michal, Strážce v nebezpečí,
 můj pán vás přijde žádat o přijetí.
 Ve vodách, kterým Bůh dal pro vás téci,
 155 chce přijmout křest po vašem obyčeji.“
 Tu řekl Karel: „Ještě ztracen není.“

XI

Krásný je den a slunce jasně září.
 Král kázal zavést mezky do svých stájí,
 ve velkém sadu kázal rozbít stany;
 160 v nich cizím poslům nocleh uchystali.
 Zbrojnošů dvanáct k stálé službě dal jim;
 ti jejich spánek střežli do svítání.

Ze svého lože císař vstane záhy,
 vyslechne jitřní v palácové kapli.
 165 Pod borovici kráčí do zahrady,
 francouzské muže svolá k rokování.
 Dbá v každé věci jejich moudré rady.

XII

Císař dlí v sadu pod svou borovicí.
 Zde shromáždí se jeho paladini:
 170 vévoda Ogier, arcibiskup Turpin,
 též starý Richard a vnuk jeho Jindřich,
 též Acelin, Gaskoněc v boji hbitý,
 z Remeše Thibaud, Milon jemu blízký;
 Gerin a Gerer také k radě přišli;
 175 i hrabě Roland zasedl tu s nimi
 a Olivier, muž chrabrý, ušlechtilý;
 francouzských pánů víc než jeden tisíc;
 též Ganelon, jenž zradu v srdci živil.
 Zlý prospěch Karel z dobré rady sklídí.

XIII

180 Král Karel pravil: „Baroni mí, slyšte!
 Král Marsilius posly vypravil sem.
 Posílá po nich dary znamenité,
 medvědy, lvy a chrty velmi rychlé,
 velbloudů tisíc, krahulíky bystré,
 185 čtyři sta mul se zlatem Arábie,
 padesát vozů, na nich dobré mince.
 Vzkazuje, nechť se vrátím do Francie:
 pryč do paláce, do Cách, za mnou přijde,
 chce křesťan být a sloužit naší víře;
 190 hraniční marky jen z mých rukou přijme.

Možná však zrada v jeho srdci dríme.“
 Francouzi řekli: „Chraň se řeči lstivé.“

XIV

Domluvil Karel, bílou hlavu schýlil.
 Tu hrabě Roland, který jinak smýšlí,
 195 povstane, praví slovy hněvivými:
 „Nevěřte, pane, Marsilovi nikdy!
 Před sedmi lety do Španěl jsme přišli.
 Dobyl jsem Noples, Commibles jsem zničil,
 též Valtierru a kraje kolem Piny,
 200 i Balaguer, Tudelu, Sezilii.
 Už tenkrát se Marsil k zradě snížil.
 Pohanů patnáct vyslal s poselstvími,
 ti všichni nesli olivové snítky,
 k vám promluvili tehdy slovy týmiž.
 205 Též radil jste se s Francouzi, co činit;
 leč nedobře vám tenkrát poradili.
 Dvě rukojmí jste poslal k nevěřícím;
 to hrabě Basan, hrabě Basille byli;
 hlavy jim stáli v horách, v Haltilii.
 210 Válčete směle do poslední bitvy!
 Před Zaragozu vedte bojovníky,
 obléhejte ji, dokud budem živi,
 pomstěte ty, jež zabil zrádce bídny!“

XV

Král hlavu schýlil, sedí zamyšleně,
 215 knír potahuje, bradu prsty češe;
 k synovci dosud slova nepověděl.
 Francouzi mlčí, Ganelon se chvěje.
 Ke Karlu vzhledne, předstupuje před něj,

počíná mluvit zvysoka a hněvně.
 220 Ke králi praví: „Vždy se toho střeďte,
 buď kdokoli, kdo vaše dobro nechce.
 Když vzkazuje vám Marsil poníženě,
 že jako vazal chce vám sloužit věrně,
 že Španělsko chce od vás dostat lénem,
 225 že zákon boží přijme spolu s křestem,
 pak ten, kdo znovu do boje vás žene,
 ten nedbá, pane, jakou smrtí sejdem.
 Co radí pýcha, je vždy pochybené.
 Oslyšme bláznů, moudrým sluchu přejme!“

XVI

230 Vévoda Naimon zahovořil poté,
 nejlepší vazal na Karlově dvoře.
 Ke králi pravil: „Vězte, že je moudré,
 co pověděno bylo Ganelonem.
 Uposlechnout té rady záhodno je.
 235 Král Marsil je už poražen a zkrocen:
 dobyl jste všechny jeho hrady mocné,
 zdi pobořily vaše strašné stroje,
 města jste spálil, pobil jeho voje.
 Vám na milost se vydal dobrovolně,
 240 bylo by hříchem naložit s ním po zlém.
 Jestliže Marsil rukojmí vám pošle,
 učiníme konec této dlouhé vojny.“
 Francouzi řekli: „Věru mluví dobře.“

XVII

„Stateční páni, koho tedy pošlu
 245 do Zaragozy, k dvoru Marsilovu?“
 Odvětil Naimon: „Půjdu, jestli mohu.
 Rukavici a hůl mi dejte znovu.“
 Král odpověděl: „Velký je váš rozum.
 Při této bradě, při mém bílém vousu,
 250 vy zůstanete dále po mém boku.
 Usedněte, neb nepřivolím k tomu.“

XVIII

„Stateční páni, koho poslat máme
 k Saracénu, jenž v Zaragoze vládne?“
 Odvětil Roland: „Mne pošlete, pane!“
 255 „Vás jistě ne,“ děl Olivier, ctný hrabě.
 „Jste příliš prudký, hrdé srdce máte.
 Bojím se o vás: skončil byste špatně.
 Chce-li to král, sám půjdu za pohanem.“
 „Již mlčte oba,“ odpověděl Karel.
 260 „Vy na cestu se žádný nevydáte.
 Přísahám při své sněhobílé bradě,
 mých dvanáct pérů neopustí krále!“
 Francouzi mlčí, v srdcích cítí zmatek.

XIX

Z Remeše Turpin povstane a míní:
 265 „Francouzům vašim přejte klidnou chvíli.
 Sedmero let se v této zemi bili,
 přivykli mnohým útrapám a trýzním.
 Dejte mi, pane, hůl a rukavici,
 za Saracénem sám se vydám nyní,
 270 do jeho tváře dávno popatřit chci.“

Král praví s hněvem, popuzen je zmíry:
 „Zpět usedněte na svůj hedváb bílý!
 Budete mluvit, pouze poručím-li.“

XX

„Rytíři frančtí,“ pravil císař Karel,
 275 „barona zvolte z naší země sladké,
 jenž s poselstvím se vydá za pohanem.“
 „Pro Ganelona,“ praví Roland, „vzkažte.“
 Francouzi řekli: „Dokáže to, pane.
 Muž chytřejší se věru sotva najde.“
 280 Ganelon zbledl, úzkostí se zachvěl.
 Svůj kuní kožich shodí ze svých ramen,
 v hedvábné sukni před císařem stane.
 Zraky mu jiskří, tvář mu hrdě plane.
 Hrud' širokou má, tělo velmi statné,
 285 kdo hledí naň, nad jeho krásou žasne.
 K Rolandu praví: „Proč ta zloba, blázne?
 Že jsem tvůj otčím, každému je známé,
 a přesto, krutý, bažíš po mé zkáze.
 Leč dá-li Bůh a já se vrátím nazpět,
 290 budu ti škodit vždy a neustále,
 nezapomeneš do své smrti na mne.“
 Děl Roland: „Pýcha teď váš rozum mate.
 Zde každý ví, že hrozbám vysmívám se.
 Jen moudrý muž ten úkol splní zdárně:
 295 chce-li to král, půjdu na místo vaše.“

XXI

Ganelon pravil: „Nač ta slova planá?
 Nejsem tvůj pán, a ty nejsi můj vazal.
 Vyplním službu, o níž král mne žádá:

Marsil se dozví, co mu Karel vzkázal.
 300 Však uvidíš, že dokážu ti zahrát
 a ztiším zlobu, jež mi v hrudi hárá.“
 Roland to slyší, do smíchu se dává.

XXII

Ganelon vidí, jak se směje Roland.
 Srdce mu svírá zármutek a zloba;
 305 šílený hněvem praví tato slova:
 „Rolande, nemám proč vás v lásce chovat:
 to vaší vinou padla na mne volba.
 Nechtě naplní se vůle císařova:
 jsem hotov, pane, vykonat váš rozkaz.“

XXIII

310 „Do Zaragozy půjdu, odříct nesmím.
 Kdo jde tam dolů, nevrátí se z cesty.
 Pomněte, že jsem manžel vaší sestry,
 mám syna, nad nějž není ztepilejší;
 toť Baldevin, jenž roste k udatenství.
 315 Nechtě vládne mými zeměmi a lény.
 Nespatřím ho už: mějte o něj péči.“
 Král pravil: „V srdci máte příliš něhy.
 Musíte jít, poněvadž já tak velím.“

XXIV

Král pravil: „Hrabě, přistupte sem blíže.
 320 Chopte se hole a mé rukavice.
 Jak rozhodli mí Francouzi, jste slyšel.“
 Ganelon řekl: „Roland je tím vinen.
 Co budu živ, budu ho nenávidět,
 i Oliviera, jenž je jeho přítel,

325 i dvanáct pérů, kteří milují jej.
 Nepřátelství jim opovídám, sire.“
 Král pravil: „Příliš propadl jste pýše.
 Já poroučím, a vy se podrobíte!“
 „Tak jako Basan s bratrem Basiliem
 330 půjdu i já, a nevrátím se více.“

XXV

Král rukavici svlékne s ruky pravé.
 Ganelon váhá, pozdě po ní sáhne;
 hle, rukavice náhle padne na zem.
 Francouzi praví: „Bože, co se stane?“
 335 Tot znamená, jež není pro nás šťastné.“
 Ganelon děl: „Vše dozvíte se časem.“

XXVI

Ganelon řekl: „Propustte mne, sire.
 Když musím jít, pak tedy půjdu ihned.“
 Tu pravil král: „Za mne a za Ježíše!“
 340 Svou pravou rukou přezehnal ho křížem,
 pak dal mu hůl a opatřil ho listem.

XXVII

Do svého stanu Ganelon hned vejde,
 zbroj přichystá si, kusy drahocenné,
 to nejlepší, co má, si s sebou vezme.
 345 Ostruhy zlaté k nohám připne pevně,
 bok opáše si Murgleisem, svým mečem.
 Na Tachebruna, svého oře, vsedne;
 strýc Guinemer mu drží oblouk třmene.
 Rytíři pláčí, praví zarmouceně:
 350 „Tot špatná mzda za vaše činy smělé.

Na dvoře krále dlouhou dobu dlel jste,
 co skvělý vazal byl jste všemi ceněn.
 Tomu, kdo pyšně vyvolal vás jménem,
 necht' ochrany své Karel nedopřeje.
 355 Pomyslet ani hrabě Roland neměl
 na muže, jenž tak velmi urozen je.“
 Pak řekli: „Pane, s vámi odejdeme.“
 Ganelon pravil: „Ne, Bůh tomu nechce.
 Nač hubit smělé, dost, když zhyne jeden.
 360 Do Francie se, páni, odeberte.
 Vyřidte pozdrav spanilé mé ženě,
 Pinabelovi, ježž mám za přítele,
 a Baldevinu, který synem je mně.
 Pomáhejte mu, za pána ho mějte.“
 365 Pak na cestu se vydal neprodleně.

XXVIII

Ganelon cválá v stínu štíhlých oliv.
 Dostihl záhy saracénské posly.
 Blancandrin vyčká, stane jemu poblíž;
 hovoří spolu úskočnými slovy.
 370 Blancandrin pravil: „Karel je muž mocný.
 Pulii vzal a Kalábrii dobyl;
 až k Anglii se plavil v slaném moři,
 daň pro svatého Petra získal v boji.
 Co žádá od nás, proč nám dosud hrozí?“
 375 Ganelon praví: „Koná vůli svoji.
 Muž jemu rovný se hned nenarodí.“

XXIX

Blancandrin pravil: „Francouzi jsou chrabří.
 Žel velmi špatně slouží svému králi
 vznešení páni, když mu takto radí.
 380 Jeho i druhé vedou cestou zkázy.“
 Ganelon děl: „Takoví nejsou s námi,
 krom Rolanda, jenž dožije se hanby.
 Onehdy císař v sadu dlel v čas ranní,
 tu přišel Roland, oděn ve svůj pancíř,
 385 jež získal dobyv carcassonské hradby.
 Jablko rudé držel ve své dlani.
 ‚Vezměte, krásný sire,‘ k strýci pravil,
 ‚vám koruny všech králů darovat chci.‘
 Za svoji pýchu musí draze platit,
 390 vždyť den co den se smrtí zahrává si.
 Kdo zahubí ho, mír nám navždy vrátí.“

XXX

Blancandrin pravil: „Běda Rolandovi,
 jenž mnohé kmeny vhání do poroby
 a celý svět chce pokořit a dobýt.
 395 Nač spoléhá, na čem ta pýcha stojí?“
 Ganelon řekl: „Na francouzských vojích.
 Milují jej a nikdy neopouští.
 Dává jim stříbra, zlata po libosti,
 hedvábí bílé, mnoho mul a koní.
 400 Též císař od něj má vše, po čem touží:
 i Orient pod jeho žezlo skloní.“

XXXI

Tak jeli klusem, spolu rozprávěli,
 až uzavřeli zrádné spojenectví:
 slib dali si, že Roland musí zemřít.
 405 Tak jeli klusem přes cesty a stezky,
 až v Zaragoze se svých koní ssedli.
 Ve stínu sosny trůn se tyčil skvělý,
 v alexandrijský hedváb zahalený.
 Tam seděl král, jenž vládne ve Španělich,
 410 s ním dvacet tisíc mužů saracénských.
 Nikdo se slůvko říci neosmělí,
 neb všichni chtějí slyšet nové zvěsti.
 Ganelon s Blancandrinem přicházejí.

XXXII

Hle, Blancandrin před Marsiliem stane,
 415 hraběte vede, svírá jeho rámě.
 Ke králi praví: „Mahomet buď chválen
 i Apollón, jež svatě vyznáváme!
 Poselství vaše slyšel císař Karel.
 Své ruce k nebi vztáhl odevzdaně,
 420 k Bohu se modlil, nepromluvil ale.
 Zde v jeho jménu přichází ctný hrabě,
 muž z nejmocnějších v celé zemi francké.
 Necht' promluví k nám o míru či válce.“
 Děť Marsilius: „Mluvte, posloucháme.“

XXXIII

425 Ganelon mešká dlouze přemýšleje.
 Hovořit počne obratně a směle,
 jak dobrý řečník před králem si vede.
 A takto praví: „Bůh necht' veleben je,